

MILLIY G'OYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI, RIVOJLANISH MEXANIZMLARI VA VOSITALARI

Teshayeva Mehriniso Haydarovna

Samarqand davlat pedagogika instituti

Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi

2-kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada milliy g'oyaning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni, uning fan sifatida o'qitilishining zarurati hamda maqsad va vazifalari yoritiladi. Milliy g'oyaning xalq ishonchi va e'tiqodiga aylanish jarayonlari, shaxs ongida qaror topish mexanizmlari, milliy madaniy meros va umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'unligi tahlil qilinadi. Muallif milliy g'oyaning ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishdagi ahamiyatini, milliy taraqqiyotga ijobiy ta'sirini, yosh avlod tarbiyasidagi o'rnini asoslab beradi. Shuningdek, milliy g'oyaning turli mafkuraviy jarayonlarga nisbatan immunitet shakllantirish, jamiyatni jipslashtirish va demokratik qadriyatlarga hurmat ruhini mustahkamlashdagi funksiyalari ham yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *Milliy g'oya, e'tiqod, umuminsoniy qadriyatlar, ma'naviy-axloqiy qadriyatlar, milliy taraqqiyot, mafkura, milliy madaniy meros, demokratik erkinliklar, vatanparvarlik, milliy o'zlikni anglash, mafkuraviy immunitet*

Abstract: *This article discusses the role of the national idea in the development of society, the need for its teaching as a subject, as well as its goals and objectives. The processes of the national idea becoming a popular belief and faith, the mechanisms of its establishment in the consciousness of the individual, its compatibility with the national cultural heritage and universal values are analyzed. The author substantiates the importance of the national idea in the formation of spiritual and moral values, its positive impact on national development, and its place in the upbringing of the younger generation. The functions of the national idea in forming immunity to various ideological processes, in uniting society, and in strengthening the spirit of respect for democratic values are also highlighted.*

Keywords: *National idea, belief, universal values, spiritual and moral values, national development, ideology, national cultural heritage, democratic freedoms, patriotism, awareness of national identity, ideological immunity*

Milliy g'oya o'zi-o'zidan inson ongiga, tafakkuriga singib, ishonch va e'tiqodga aylanib qolmaydi. Bunga har bir inson o'z hayoti davomida izchil ravishda erishadi. Milliy g'oyaning odamlar ishonchi va e'tiqodidan, turmush tarzidan qanday o'rin olishi bir qator omillarga bog'liq bo'lib, unda ham muayyan qonuniyatlar amal qiladi.

Bunda har bir insonning individual xususiyatlari, uning dunyoqarashi, tafakkuri, hayot tarzi, milliy ong va o'zligini anglash darajasi alohida ahamiyatga ega. Milliy an'analarga,

tarixga, ona tiliga, madaniyatga bo'lgan hurmat va sadoqat qalbda mustahkamlanar ekan, vatanparvarlik va millatparvarlik tuyg'ulari insonning o'zi va millatining sha'ni, qadriyatini ulug'lash orqali namoyon bo'ladi.

Shuningdek, har bir insonda umuminsoniy qadriyatlarga hurmat, boshqa xalqlar va millatlarning madaniy yutuqlarini qadrlash, ularga nisbatan o'zaro manfaatdorlik bilan yondashish ko'nikmalari shakllanadi. Bu esa milliy taraqqiyotga ijobiy ta'sir etadi.

Ushbu fanning predmetini milliy madaniy meros va umuminsoniy qadriyatlarning o'zaro munosabati, milliy g'oyaning xalq ishonchi va e'tiqodiga aylanish jarayonlarini o'rganish tashkil etadi. "G'oya" va "mafkura" tushunchalarining xalqlar, millatlar va davlatlar taqdiriga ta'siri ham fanning asosiy mazmunidan o'rin oladi.

Milliy g'oya fanining predmetini faqat "g'oya" va "mafkura" tushunchalari bilan chegaralab qo'yish ushbu masalani tor doirada ko'rib chiqishga olib keladi. Mazkur fan hozirgi zamondagi mafkuraviy jarayonlar, ularning mazmun-mohiyati, ta'sir etish qonuniyatlari, muayyan makon va davrdagi namoyon bo'lish xususiyatlari, shuningdek ko'p millatli davlatimiz fuqarolari ongiga singdirish usullari va yo'llarini ham o'rganadi.

Milliy g'oyaning o'ziga xos xususiyatlari, rivojlanish mexanizmlari va vositalari quyidagilardan iborat: milliy g'oya o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, uning rivojlanish mexanizmi va vositalari bor. Milliy g'oyaning o'ziga xos xususiyatlariga e'tibor qaratish, ularni rivojlantirish mexanizmlari va vositalarini aniqlash zarur. Milliy g'oyaning rivojlanish mexanizmlari va vositalarini o'rganish, uning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash lozim.

Milliy g'oyaning o'ziga xos xususiyatlari quyidagilardan iborat:

1. Millatning tarixi, madaniyati va an'analarini aks ettirish: Milliy g'oya millatning o'tmishi, madaniyati va an'analarini o'zida mujassam etadi.

2. Umummilliy manfaatlarini ifodalash: U millatning umummanfaatlarini, ezgu maqsadlarini ifodalaydi.

3. Ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish: Milliy g'oya har bir fuqaroda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantiradi.

Milliy g'oya - mustaqillikni qo'lga olish, uni o'ziga qulaylik va rivojlanish O'zbekiston dunyoning o'ziga xos va mos ravishda o'z nufuzi ega bo'lishiga undaydigan, xalqni, millatni jipslashtirib turgan maqsadlar, manfaatlar majmuidir. Milliy g'oyani o'rganishning ob'ekti avvalo, O'zbekistonning o'ziga xos tabiiy, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, milliy-madaniy yordam, omillarini o'zida jalb qiladi va unga asoslanadi. , uning bunda xalqning turmush tarzi, urf-odatlarini, tili, madaniyati, madaniy merosi, unga odamlarning munosabati, ishonch va e'tiqodlari, ong va tafakkuri, dunyoqarashi bilan bog'liq muammolarini jamiyat hayotida namoyon bo'lishini tahlil qilish ham rivojlanishi. O'zbekiston tanlagan taraqqiyot yo'li va milliy ishlab chiqarishning milliy-ma'naviy negizlari va umumbashariy jarayonlar tashkil etadi. Milliy g'oya asosan dunyo bo'lgan xalqlari ustida ishlagan holda O'zbekistonning milliy yangi yo'nalishi modelining milliy-nazariy asoslaridir. Negaki, O'zbekiston xalqining o'ziga xos milliy-madaniy merosi va barcha qadriyatlari mavjudki, yashayotgan har bir mamlakat, oila xalq va millat uni o'z hayotining jabhalaridan chuqur o'rin olishi muhim. Ular orqali shu xalq, millatning «o'zligini», «borlig'ini» boshqa xalqlar yoki millatlardan farqini anglab olish mumkin. Shu qurilishni saqlab qolingan holda «O'zbekiston o'ziga xos va mos

taraqqiyot yo'lidan rivojlanishi mumkin". Buning uchun uning o'z milliy g'oyasi jamiyat hayoti sohalari bilan o'zaro uyg'unlashmog'i muhim korxona ega. Ana shunday milliy ishonch, e'tiqod, g'ururlanish, o'zligini namoyon etish va qadrlash tuyg'ulari milliy g'oyani xalqning ishonch va e'tiqodiga aylangan ko'rsatuvchi muhim mezondir. Ana shu ishonch va e'tiqod O'zbekiston taraqqiyotining kafolatidir.

Demak, milliy g'oyaning maqsad va vazifalari umuminsoniy qadriyatlar ustuvorligi tamoyiliga to'la to'kis mos kelishi, demokratik erkinliklar va inson huquqlarini saqlashga doir xalqaro andozalarga hamohangligi bilan ham insoniyat tarixidagi ko'pgina milliy g'oyalardan farq qiladi. To'g'ri rivojlanishga milliy qadriyatlarga tayanmasdan ham erishish mumkin. Yoki biz qadriyatlarga ko'proq bog'lanib qolmoqdamiz, qadriyatlarimiz esa bizni taraqqiyotimizga ayrim hollarda turtki berish o'rnida, halaqit ham qilmoqda deydiganlar topiladi. Bunday qarashlar qaysi jihati bilan to'g'ri kelmaydi, yoki uni qabul qilish qiyin degan savollar doimiy ravishda mavjud bo'ladi.

Taraqqiyotga erishishning turli yo'llari mavjud. Aytilganidek «biron bir andozani» qabul qilib ham, xalq yoki millat o'z taraqqiyotini unga moslashtirishi mumkin! Lekin, xalq yoki millatning milliy taraqqiyoti yo'li tarixiy an'analari va merosiga to'g'ri kelmasdan, boshqa xalqning tarixiy rivojlanish tajribasini afzal ko'rsa, uning o'zligi qaerda qoladi?

Milliy rivojlanishida har bir xalq tili, madaniy xususiyatlarini hisobga olib, qadriyatlariga befarq, loqayd qarasa va istagan «turmush tarzi», urf-odat, qadriyatlarini o'zi uchun qabul qilaversa, o'z taraqqiyot yo'lini yo'qotib qo'yadi. Bunga mustabid sovet davri tipik misoldir. Shuning uchun ham har qanday rivojlanish andozasini emas, o'ziga xos va mos rivojlanish yo'lini e'tirof etish milliy g'oyaga to'g'ri keladi. Shu ma'noda, milliy g'oyani xalqimizning yangi jamiyat qurish borasidagi harakat dasturi deyish mumkin.

Milliy g'oyaning asosiy maqsadi fuqarolarni, keng jamoatchilikni asosiy g'oyalari, maqsad va yo'nalishlari bilan O'zbekistonning taraqqiyot yo'lining ma'no va mazmuni, milliy-madaniy negizlari, xususiyatlarini hisobga olgan holda, ularda ishonch uyg'otish, ularni adolatli, demokratik fuqarolik jamiyati qurilishi maqsadlarini amalga oshirishga uyushtirishda ma'naviy-ruhiy rag'batlantirishda namoyon bo'ladi. Milliy g'oya fuqarolarni g'oyaviy jihatdan tarbiyalaydi.

G'oya bilan g'oyaning, fikr bilan fikrning, jaholatdan ma'rifatni farqini anglashga, ma'rifatga ishonch va e'tiqodni mustahkamlashga xizmat qiladi. Fuqarolarda milliy g'oyaga «zid» bo'lgan yot va begona, zararli g'oyalardan saqlanishga, unga nisbatan fikrga qarshi fikr, g'oyaga qarshi g'oya, jaholatga qarshi ma'rifat bilan javob berish, unga nisbatan doimo tayyor bo'la olish «immunitetini» shakllantiradi. Milliy g'oya mamlakatning oldida turgan ulug', bunyodkorlik ishlari undan ko'zlangan asosiy maqsad insonlarni erkin va farovon hayotga erishish, ozod va obod Vatan qurish yo'lida har bir kishi uchun harakat yo'nalishi bo'lishga qaratilgan. Milliy g'oya hech qachon kishilarning ongi va dunyoqarashini «boshqarish»ni, ularni yana allaqanday «qolipga», «yagona andozaga» solishga qaratilgan emas.. U fikrlar, g'oyalar xilma-xilligiga asoslanadi. Erkin fikrni uyg'otish va fikr erkinligini kafolatlab berish, o'zgalar fikrini tinglash, eshitish va aytishga imkoniyat yaratadi. Demak, milliy g'oya «yagona g'oya»ga intilishdan mutlaqo begona bo'lganligi bilan ham boshqa nosog'lom g'oyalardan farq qiladi.

Xulosa qilib aytganda, milliy g'oya har bir mamlakatning barqaror taraqqiyoti, yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamoloti va jamiyatning jipslashuvi uchun muhim omildir. U shaxs ongida birdaniga shakllanmay, balki tarixiy tajriba, madaniy meros, urf-odatlar va ma'rifiy tarbiya orqali mustahkamlanadi. Milliy g'oya demokratik tamoyillarga, inson huquqlarini hurmat qilishga, umuminsoniy qadriyatlarga mos kelgan holda jamiyatni bunyodkorlikka undaydi. Uning asosiy vazifasi — fuqarolarda mustahkam e'tiqod va vatanparvarlik ruhini shakllantirish, zararli g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitet hosil qilish, turli fikrlar xilma-xilligiga imkon yaratishdir. Milliy g'oyani chuqur anglagan jamiyat o'z taraqqiyot yo'lini yo'qotmaydi, balki milliy qadriyatlari asosida global rivojlanishni boshdan kechiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlarni siyosiy jarayonlarda faol ishtirok etishini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risidagi" qarori. 2022-yil.
2. Yuldashev. X. Mafkura va siyosiy ong shakllanishi. Toshkent-2019-yil
3. Mirzayev. A. Siyosiy jarayonlar va fuqarolik faolligi. Toshkent-2020-yil
4. Internet manbalari:
5. O'G'LI, XOLIQULOV MUHAMMAD QAXOR. "GEO-IDEOLOGICAL PROCESSES AND LAWS OF THEIR ORIGIN." *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences* 4 (2024): 22-27.
6. O'G'LI, X. M. Q. (2024). GEO-IDEOLOGICAL PROCESSES AND LAWS OF THEIR ORIGIN. *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences*, 4, 22-27.
7. Sadriyevna, Azizova Laylo, and Xoliqulov Muhammad Qaxor o'g'li. "KOMIL INSON FALSAFIY GENEZISIDA ABU ALI IBN SINO QARASHLARI TAHLILI." *BARCHA SOHALAR BO 'YICHA* 32.10 (2023).
8. Sadriyevna, A. L., & Qaxor o'g'li, X. M. (2023). KOMIL INSON FALSAFIY GENEZISIDA ABU ALI IBN SINO QARASHLARI TAHLILI. *BARCHA SOHALAR BO 'YICHA*, 32(10).
9. Xoliqulov, Muhammad Qaxor O'G'Li. "MA'NAVIYAT TUSHUNCHASINING MOHIYATI, UNING JAMIYAT STRUKTURASIDAGI O'RNI VA ROLI." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 4.26 (2024): 384-388.
10. Xoliqulov, M. Q. O. G. L. (2024). MA'NAVIYAT TUSHUNCHASINING MOHIYATI, UNING JAMIYAT STRUKTURASIDAGI O'RNI VA ROLI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 4(26), 384-388.
11. O'G'Li, Xoliqulov Muhammad Qaxor, and G. G'Ofirova Muxlisa. "Ofur Qizi." A. NAVOIYNING AR." *BAIN (QIRQ HADIS) ASARIDA TARBIYA TO 'G 'RISIDAGI QARASHLARI.*" *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI* 4 (2024): 24-28.
12. O'G'Li, X. M. Q., & G'Ofirova Muxlisa, G. (2024). Ofur Qizi." A. NAVOIYNING AR. *BAIN (QIRQ HADIS) ASARIDA TARBIYA TO 'G 'RISIDAGI QARASHLARI.*" *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4, 24-28.
13. Kholikulov, Muhammad, and Hasan Jumanov. "THE CONCEPT OF PERSONAL PERFORMANCE IN THE THOUGHT OF ABU MANSUR MATURIDI." *Bulletin news in New Science Society International Scientific Journal* 2.1 (2025): 252-261.

14.Kholikulov, M., & Jumanov, H. (2025). THE CONCEPT OF PERSONAL PERFORMANCE IN THE THOUGHT OF ABU MANSUR MATURIDI. *Bulletin news in New Science Society International Scientific Journal*, 2(1), 252-261.

15.Azlarova, Ozodaxon Xasanxonovna. "DAVLATNING KELIB CHIQISHI NAZARIYASI (SIVILIZATSION YONDASHUVLAR MISLIDA)." *Analysis of world scientific views International Scientific Journal* 3.1 (2025): 141-149.

16.Azlarova, O. X. (2025). DAVLATNING KELIB CHIQISHI NAZARIYASI (SIVILIZATSION YONDASHUVLAR MISLIDA). *Analysis of world scientific views International Scientific Journal*, 3(1), 141-149.

17.Abdugodirov, Asilbek, and Muhammad Xoliqulov. "YOSHLARDA MAFKURAVIY IMUNITETNI SHAKLLANTIRISHDA TA'LIM TIZIMINIDAGI KONSEPTUAL JIHATLARI." *Академические исследования в современной науке* 3.27 (2024): 100-105.

18.Abdugodirov, A., & Xoliqulov, M. (2024). YOSHLARDA MAFKURAVIY IMUNITETNI SHAKLLANTIRISHDA TA'LIM TIZIMINIDAGI KONSEPTUAL JIHATLARI. *Академические исследования в современной науке*, 3(27), 100-105.

19.Kholikulov, Mukhammad. "Scientific-Theoretical and Philosophical Origin of the Doctrine of Unity in Sufism." (2023).

20.Kholikulov, M. (2023). Scientific-Theoretical and Philosophical Origin of the Doctrine of Unity in Sufism.

21.Muhammad, Xoliqulov, and Obruyeva Dilbar. "TALABA YOSHLAR ONGIDA HUQUQIY ONG VA HUQUQIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASPEKTINI RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI." *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS* 1.7 (2025): 27-32.

22.Muhammad, X., & Dilbar, O. (2025). TALABA YOSHLAR ONGIDA HUQUQIY ONG VA HUQUQIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASPEKTINI RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(7), 27-32.

23.Xoliqulov, M. Q., and H. N. Jumanov. "GLOBALIZATSIYA JARAYONINING SAN'AT VA BADIY ADABIYOT VOSITASIDA MILLIY QADRIYATLARGA TRANSFORMATIV TA'SIRI." *Лучшие интеллектуальные исследования* 40.1 (2025): 203-210.

24.Xoliqulov, M. Q., & Jumanov, H. N. (2025). GLOBALIZATSIYA JARAYONINING SAN'AT VA BADIY ADABIYOT VOSITASIDA MILLIY QADRIYATLARGA TRANSFORMATIV TA'SIRI. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 40(1), 203-210.

25.qizi Rustamova, Odinabonu Shavkat. "MARKAZIY OSIYODA O'ZBEKISTONNING GEOSIYOSIY VA GEOSTRATEGIK O'RNINI VA ROLI (ZBIGNEV BJENISKIYNING "BUYUK SHAXMAT TAXTASI ASARI ASOSIDA)." *Analysis of world scientific views International Scientific Journal* 3.1 (2025): 150-157.